

Vážený pane premiére, vážené členky a členové vlády,

dovolujeme si Vás vyzvat k přijetí Koncepce sociálního bydlení České republiky a následně zákona o sociálním bydlení, který by značně ulehčil v nepříznivé ekonomické situaci velkým skupinám obyvatel.

Právo na bydlení obsahuje řada mezinárodních úmluv. Všeobecná deklarace lidských práv upravuje v čl. 25 tzv. právo na přiměřenou životní úroveň jako právo každého „na takovou životní úroveň, která zajistí jeho zdraví a blaho i zdraví a blaho jeho rodiny, včetně potravy, ošacení, bydlení, lékařské péče a nezbytných sociálních služeb.“ Veřejný ochránce práv v České republice již několik let pravidelně upozorňuje na absenci systémového řešení dostupnosti bydlení a doporučuje přijetí zákona o sociálním bydlení jako jeden z kroků prevence sociálního vyloučení a nárůstu chudoby v České republice. Systém dostupného a sociálního bydlení by také mohl efektivně bojovat s diskriminací na trhu s bydlením, která je často spojená nejen s etnicitou a národností, ale také s rodinným stavem (např. diskriminace matek samoživitelek a to i například v přístupu k obecním bytům).

Ohrožení ztrátou bydlení se v České republice týká asi 1,5 milionu lidí¹. Odhady počtu lidí bez domova, žijících v nějaké formě nouzového bydlení se pak podle sčítání v rámci Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011 pohybují kolem 11 tisíc. Nezahrnují ale lidi, kteří pobývají mimo tato zařízení např. venku, případně lidi postižené tzv. skrytým bezdomovectvím, tedy těch, kdo například dlouhodobě „nouzově“ bydlí u svých známých či rodiny, takže výsledná čísla lidí bez domova mohou být několikanásobně vyšší.

Ze statistických šetření vyplývá, že pro domácnosti jednotlivců, ať už s dětmi nebo bez nich, mohou náklady na bydlení neřídka představovat i více než 40 % všech výdajů². To přispívá k většímu ohrožení chudobou, které je značné zejména u domácnosti osamělých senierek nebo sólo rodičů (průměrné ohrožení chudobou u domácností s dětmi je 31,7 %, v případě 2 dětí ale už 43,8 %³). V jejich případě se totiž jedná o kombinaci obecně poměrně vysokých nákladů na bydlení (medián 20,7 % je v rámci Evropské unie pátý nejvyšší, větší zátěž mají jen v Řecku, Nizozemsku, Dánsku a Německu) a genderově podmíněných rozdílů v platech i důchodech. Jsou to právě tyto dvě skupiny, kterým by zákon o dostupném a sociálním bydlení zvedl v současné době poměrně špatnou životní úroveň, a to z dlouhodobého hlediska.

¹ „Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení jsme definovali jako domácnosti, které se ocitají v situaci, kdy jejich výdaje na bydlení přesahují 30%, případně 40% jejich disponibilních příjmů a jejich reziduální příjmy jsou pod hranicí 1,6 násobku jejich životního minima“ (Kuchařová, Věra et al. (2015) „Vyhodnocení dostupných výzkumů a dat o bezdomovectví v ČR a návrhy postupů průběžného získávání klíčových dat“ Praha: VÚPSV, v.v.i.)

² Podle šetření EU-SILC 2013

³ Podle ČSÚ - <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2014>

Lidé ohrožení domácím násilím (muži, ženy i děti) jsou další významnou skupinou, pro niž by systém dostupného a sociálního bydlení, zejména toho krátkodobého, představoval až životně důležité opatření. Odchod od násilného partnera či partnerky je vedle psychické zátěže spojený i s obavami o budoucí ekonomické zajištění. Pokud oběť nenalezne „azyl“ u svého bezprostředního okolí, často se musí spolehnout na poměrně drahý pobyt v azylovém domě v jeho limitovaných podmínkách a to jak z hlediska časového – azylové domy mají obvykle stanovenou maximální dobu pobytu, tak z hlediska zajištění soukromí. Pro mužské oběti domácího násilí je pak výrazně omezena i tato možnost. Krátkodobé nebo přechodné sociální bydlení by situaci právě těchto ohrožených lidí výrazně ulehčilo.

Do problémů s vyššími náklady na bydlení se dostávají i lidé v předdůchodovém věku, kteří přišli o práci a vzhledem k přetrvávajícímu znevýhodnění na základě věku si těžko hledají nové zaměstnání. Ti se často dostávají do problémů s úhradou nájmů a dalších nákladů na bydlení a mohou se dostat do svízelné životní situace.

Existenční potíže mají staří rodiče, kteří si vezmou do bytu děti, které nezvládnou svůj životní zlom středního věku. Rozšířené jsou i příběhy domácího násilí, jehož oběťmi jsou právě senioři, o jejichž byt usilují děti i vnuci.

Samostatnou skupinou jsou pak lidé bez domova, pro něž je bez odpovídajícího zázemí návrat do „běžného“ života velice obtížný. Bez odpovídajícího bydlení je pro ně komplikované si např. najít stálé pracovní místo, které je nicméně právě pro návrat do života mimo ulici naprosto klíčové. Pevně věříme tomu, že situace obyvatel České republiky ve znevýhodněné pozici Vám není lhostejná a zasadíte se o splnění jednoho z nejdůležitějších bodů programového prohlášení vlády. Jsme přesvědčeni o tom, že dostupné bydlení by se mělo stát jednou z nejdůležitějších veřejných služeb a cílů pro českou společnost.

Kateřina Kňapová, Alternativa 50+, o.p.s.

Jan Lorman, ŽIVOT 90, z.s.

Jitka Poláková, proFem, o.p.s.

Mgr. Lucie Rybová, Český helsinský výbor

Eva Kavková, Česká ženská lobby

Vteřina poté, z.s.

Jana Chržová, Český svaz žen, z.s.

Platforma pro sociální bydlení

Kontakt pro média: Kateřina Kňapová, 776 046 060, katerina.knapova@alternativaplus.cz

